

कालिका गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: २ संख्या: ११ मिति: २०७५/०९/२५

भाग-२

कालिका गाउँपालिका

टोल विकास संस्था सञ्चालन कार्यविधि २०७५

१. भूमिका

सामुदायिक प्रयासमा टोलको संस्थागत, सामाजिक तथा आर्थिक विकास, स्थानिय स्तरमा सुशासन प्रवर्द्धन गर्न गाउँपालिकाका वस्तीहरूमा निश्चित भौगोलिक क्षेत्रभित्र रहेका सबै घरधुरी सदस्य रहने गरी स्थानिय स्तरमा वडा समितिको मातहत रहने गरी वडा समितिलाई सहयोग पुऱ्याउन स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १२ को २ को अधिकार प्रयोग गरी गठन गरिने टोल विकास संस्था र सो संस्थाको कामलाई व्यवस्थितगर्न कालिका गाउँकार्यपालिकाले मिति २०७५/०९/१६ मा कार्यविधि स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

२. उद्देश्य

टोल विकास संस्था गठन गर्नुका उद्देश्यहरू निम्नानुसार छन् :

१. टोल वस्तीस्तरका विभिन्न निकायहरूमा प्रवाह हुने सेवामा टोलवासीको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने,
२. टोलवासीहरूमा उद्यमशीलताको विकास गराई टोल स्तरमा लघु उद्यमको सिर्जना, विकास र प्रवर्द्धन गर्ने,
३. टोल वस्तीस्तरमा समानता, समाताको भावना जागृत गराउने, आपसी सदभाव, समझदारी, समन्वय र मेलमिलापकायम गराउने,
४. आर्थिक, सामाजिक सवालका सबै टोलवासीहरूलाई निर्णय प्रक्रियामा समानअवसर र अधिकार प्रदानगर्ने,
५. टोलको सामाजिक कार्यमा पारदर्शिता कायम गरी सुशासनलाई बढावा दिने,
६. वस्ती टोलस्तरमा सबै सस्थाहरूको प्रवेशद्वारको रुपमा टोल विकास संस्थालाई विकास गर्दै विभिन्न निकायहरूबाट सञ्चालनहुने विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यमा सहयोग गर्ने,
७. टोल विकास संस्था लाई वडा भन्दा तल्लो इकाईको रुपमा विकास गरी सहभागितात्मक योजना तर्जुमा, अनुगमन एवं मूल्याङ्कन प्रक्रियामा सहभागी गराउने,

८. टोलका सदस्यहरुमा गरिबलाई निश्चित आधारमा वर्गीकरण गरी तिनिहरुको अभिलेख तयार गर्ने,
९. टोलको समग्र विकासका लागि कार्यक्रमहरु तय गर्ने,
१०. वातावरणमैत्री तथा बालमैत्रीगाउँ घोषणा गर्ने आवश्यक सहयोग गर्ने,
११. उत्कृष्ट काम गर्ने टोल विकास संस्थालाई प्रोसाहन, पुरस्कार गर्ने

३. गठन

टोल विकास संस्था को गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :

१. गाउँपालिकाका क्षेत्र भित्रका बस्तिहरुको निश्चित भौगोलिक क्षेत्रभित्र टोल तहमा रहेका घर परिवारका सदस्यहरुबाट टोल विकास संस्था को गठन गरिनेछ ।
२. पहिलोपटकका लागि टोल विकास संस्था को व्यापक भेलाबाट टोल विकास समितिका कामलाई व्यवस्थित गर्न अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिव र आवश्यकता अनुसारका सदस्यहरु रहेको एक टोल विकास कार्य समिति गठन हुनेछ । तर दोस्रो पटकको हकमा यस्तो कार्य समिति साधारण सभाको सर्वसम्मत वा सो नभएमा बहुमतबाट पुर्नगठन हुनेछ । टोल विकास संस्थाको कार्य समिति अवधि २ वर्ष को हुनेछ । एक पटक अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिव भएको व्यक्ति पुनः सोहि पदमा लगतै २ वर्षको अवधि व्यतित नभई नियुक्त हुने छैन । कार्य समितिका अध्यक्ष, सचिव वा कोषाध्यक्ष मध्य एक जना अनिवार्य रुपमा महिला हुनुपर्नेछ । कुनै पनि सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्ति (जनप्रतिनिधी, कर्मचारी, शिक्षक) टोल विकास संस्थाको अध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष जस्ता मुख्य पदमा रहन पाइनेछैन ।
३. टोल विकास संस्था गठन गर्दा सके सम्म टोलका घरधुरीलाई एक घर एक सदस्यको रुपमा समेटनुपर्दछ । सो सम्भव नभए कम्तीमा ८० प्रतिशत सहभागी गराई टोल विकास संस्था गठन गर्न सकिनेछ ।
४. टोल विकास संस्था को व्यवस्थापन के कसरी हुने भन्ने सन्दर्भमा स्पष्ट पार्न अनुसूचि - १ मा उल्लेखित नमुना विधानका आधारमा टोल विकास संस्था को विधान तयार गर्नुपर्नेछ ।
५. समन्वय र मेलमिलाप कायम गराउँदै सामाजिक ऐक्यवद्धता कायम गर्ने ।

४. दर्ता/सूचिकृत

टोल विकास संस्था को दर्ता/सूचिकृत देहाय बमोजिम हुनेछ :

१. टोल विकास संस्थाको बैठकमा सर्वसम्मत निर्णय गराई सम्बन्धित वडा समितिको सिफारिस सहित गाउँपालिका कार्यालयमा दर्ता/सूचिकृति गर्नुपर्नेछ । टोल विकास संस्था लाई गाउँपालिका कार्यालयमा दर्ता/सूचिकृति गर्दा पेश गर्ने निवेदनको नमुना अनुसूचि -२ मा उल्लेख गरिएको छ । टोल विकास संस्था बाट निर्णय गरी दर्ताका लागि निवेदन पेश गरेमा गाउँपालिका कार्यालयले अनुसूचि- ३ बमोजिमको टोल विकास संस्था दर्ता प्रमाण-पत्र प्रदान गर्नेछ ।
२. टोल विकास संस्थाले यस कार्यविधि बमोजिमका उद्देश्य विपरित कुनै काम गरेमा वा प्रचलित कानुनबाट गर्न नपाउने कार्य गरेमा वडा कार्यालयको सिफारिसमा गाउँपालिकाले टोल विकास संस्था को दर्ता खारेज गर्न सक्नेछ । दर्ता खारेज भएपछि सो स्थानमा नयाँ टोल विकास संस्था गठन हुनेछ ।

५. टोल विकास संस्थाको कार्यहरु :

टोल विकास संस्थाले आफ्नो टोल क्षेत्रको समग्र र सदस्यहरुको हितका लागि देहायका कार्यहरु गर्नेछ :

१. टोलमा धनि, गरिवको भावना हटाई सबै सदस्यहरुलाई निर्णय प्रक्रिया र स्रोतमा समान अधिकार प्रदान गर्ने,
२. विभिन्न सरकारी एवं गैर सरकारी निकायहरुसँग सुमधुर सम्बन्ध स्थापित गरी टोलको विकासको लागि सहजीकरण गर्ने,
३. टोलमा उच्चम विकाससँग सम्बन्धित योजनाहरु संचालन गर्न आवश्यक सहजीकरण गर्ने ,
४. टोलमा सडक ढल लगाएतका पुर्वाधारमा गाउँपालिकाको सहमतिमा संस्थाको निर्णय अनुसार सेवा

शुल्क लिन सक्ने ।

५. टोलको विकासको लागि विभिन्न स्रोतबाट प्राप्त स्रोतको उच्चतम सदुपयोग गर्ने ।
 ६. टोलको सामुहिक समस्या पहिचान गरी प्रथमिकताको आधारमा टोल विकास योजना बनाउने,
 ७. एच.आई.भि./एड्स अन्धविश्वास, प्रथा, बालविवाह, बहुविवाह, जस्ता सामाजिक समस्याको पहिचान गरि सुधारका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने,
 ८. आर्थिक तथा सामाजिक तथ्याङ्क अद्यावधि गर्न सूचना अभिलेख राख्ने,
 ९. सहभागितात्मक योजना तर्जुमा गर्दा प्राथमिकताको आधारमा पहिचान गरी वडामा सिफारिस गर्ने,
 १०. टोलमा विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरुबाट प्राप्त योजनाहरुको अनुगमन गरी पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने,
 ११. टोलमा विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी संस्था मार्फत प्राप्त हुने कार्यक्रमहरु टोल विकास संस्था मार्फत संचालन हुने वातावरण सिर्जना गर्ने,
 १२. आफ्नो वडा तथा टोललाई वातावरणमैत्री तथा बालमैत्री बनाउने खालका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने,
 १३. टोलमा भवन निर्माण मापदण्ड, सामाजिक सुरक्षा भत्ता, फोहरमैला व्यवस्थापन आदि सामाजिक सरोकारका विषयमा चेतनामुलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने,
 १४. टोलमा रहेका सार्वजनिक, प्रति, ऐलानि आदि जग्गाको संरक्षणमा गाउँपालिकालाई सहयोग गर्ने,
 १५. गाउँपालिकाको राजस्व परिचालनका लागि सहयोग प्रदान गर्ने,
 १६. संस्थामा प्राप्त रकमको संस्थाको विधान बमोजिम रकम खर्च गर्ने, लेखा राख्ने र लेखा परिक्षण गराउने,
 १७. गाउँपालिकासँग भएको समझदारी अनुसारका अन्य कार्यहरु,
 १८. फोहोर मैला व्यवस्थापन कार्यविधि २०७५ अनुसार कसैले कसुर गरेमा टोल विकास संस्थाले निर्णय गरी दण्ड जरिवाना गर्न सक्नेछ यसरी दण्ड जरिवानाबाट उठेको रकम ५० प्रतिशत गाउँपालिकाको कोषमा र बाँकी टोल विकास संस्थाको कोषमा जम्मा गर्ने,
- ६. टोल विकास संस्था को कार्य समितिको बैठक**
 टोल विकास संस्थाको कार्य समितिको बैठक व्यवस्थापन देहाय बमोजिम हुनेछ ।
१. टोल विकास संस्थाका सदस्यहरुको हित, सहयोग एवं समन्वयका लागि टोल विकास संस्थाको कार्य समितिको बैठक महिनामा कमिमा १ पटक नघट्ने गरी बस्नेछ ।
 २. समितिको बैठकमा सम्बन्धित वडाका वडाअध्यक्ष, सामाजिक परिचालक, गाउँपालिकाका प्रतिनिधिहरु लगायत अन्य सरोकारवालाहरुलाई आमन्त्रित गर्न सकिनेछ ।
 ३. सचिवले संस्थाको बैठकको निर्णयहरु बैठक पुस्तिकामा लेखि प्रमाणित गराउनु पर्नेछ ।
- ७. टोल विकास संस्थाका कार्य समितिको पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार**
 टोल विकास संस्थाका कार्य समितिका पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ
- (क) अध्यक्षको काम कर्तव्य र अधिकार**
१. संस्थाको नियमित बैठक बोलाउने, बैठकका लागि मिति, समय र स्थान तोक्ने ।
 २. बैठकको अध्यक्षता गरी बैठक संचालन गर्ने ।
 ३. बैठकमा अनुशासनको पालना गर्न लगाउने र छलफलका विषयहरु टिपोट गर्ने वा गर्न लगाउने ।
 ४. छलफल हुँदा सबैको विचार संकलन गर्ने र सर्वसम्मत निर्णय गर्न पहल गर्ने ।
 ५. निर्णयहरु लागु गर्ने र गर्न लगाउने ।
 ६. विकासको कार्यमा सबैलाई समेटेर नेतृत्व प्रदान गर्ने ।
 ७. संस्थाले आर्जन/प्राप्त गरेको नगद वा जिन्स सामानको सुरक्षाको प्रबन्ध मिलाउने ।
 ८. विशेष बैठकको आवश्यकता परेमा विधान बमोजिम बैठक बोलाउने ।

९. कार्यविधि बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।

(ख) संस्थाको सचिवको काम कर्तव्य र अधिकार :

१. अध्यक्षको आदेशअनुसार बैठक बोलाउने ।

२. एक तिहाइ सदस्यले विशेष बैठकका लागि लिखित माग गरेमा विधान बमोजिम बैठक बोलाउने ।

३. छलफलका प्रस्तावहरु संकलन गरी बैठकमा पेशगर्ने र बैठकको निर्णय लेखि प्रमाणित गराउने ।

४. तोकिएको अन्य कार्य गर्ने ।

(ग) संस्थाका कोषध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१. संस्थाको आम्दानी र खर्चको विवरण तयार पार्ने ।

२. खर्चको लेखा परिक्षण गराउने

३. बैकमा खाता संचालन गर्दा संयुक्त रुपमा खाता संचालन गर्ने ।

४. संस्थाको नगद र जिन्सी सामानको जिम्मा लिई सुरक्षा गर्ने ।

(घ) संस्थाको सदस्यहरुको काम कर्तव्य र अधिकार :

१. गाउँपालिकासँग भएको साभेदारीपत्रमा उल्लेखित शर्तअनुसार गर्नुपर्ने कामहरु गर्ने ।

२. संस्थाको हिसाव किताब जाँच गर्ने ।

३. संस्थाका पदाधिकारीहरुले गरेको कामको मूल्याङ्कन नियमित रुपमा गर्ने ।

४. आवश्यकताअनुसार संस्था संचालनका लागि नीति, नियमहरु बनाउने र सो नियमहरु पालना भए नभएको हेर्ने ।

५. आवश्यकताअनुसार अध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्षहरुलाई सघाउने ।

६. तोकिएको अन्य कार्यहरु गर्ने ।

द. आर्थिक व्यवस्थापन

संस्थाको आम्दानी, खर्च, नाफा, लेखा परिक्षण लगायतका आर्थिक व्यवस्थापन देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) टोल विकास संस्थाको आम्दानी

१. विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरु, विभिन्न सामुदायिक संस्था तथा व्यक्तिहरुबाट प्राप्त हुने सहायता र अनुदान ।

२. टोल विकास संस्थाले आयमुलक कार्यहरु संचालन गरी प्राप्त हुने आम्दानी ।

३. संस्थाको विकास निर्माणका लागि टोल विकास कोषको रुपमा टोल विकास संस्थाको आम्दानीको निश्चित प्रतिशत संस्थाको निर्णयअनुसार छुट्याउने रकम ।

४. संस्थाले अन्य स्रोतबाट जम्मा गरेको रकम ।

(ख) खर्च

१. संस्थाको विकास निर्माणका लागि टोल विकास कोषको रकम संस्थाको निर्णयअनुसार खर्च हुनेछ ।

२. संस्था संचालन, व्यवस्थापन र लेखापरिक्षणका लागि गर्नुपर्ने खर्चहरु टोल विकास संस्थाको नीति बमोजिम खर्च हुनेछ ।

(ग) नाफा

१. टोल विकास संस्थाले आर्जन गरेको आम्दानीबाट खर्च कटाई बाँकी रहेको रकम संस्थाको नाफा मानिनेछ ।

२. नाफा संस्थाको निर्णयअनुसार टोलको विकासका खर्च गरिनेछ ।

(घ) लेखा

संस्थाको लेखा देहाय बमोजिम हुनेछ :

अ) कोषाध्यक्षले सवै प्रकारको नगदी तथा जिन्सी आम्दानी, सम्पूर्ण विकास खर्चको विवरण, संस्थाको संचालन र व्यवस्थापन भएको प्रशासनिक खर्चहरुको स्पष्ट लेखा राख्नुपर्दछ

आ) कोषध्यक्षले राखेको आम्दानी खर्चको हिसाव टोल विकास संस्था को बैठकमा पेश गर्नुपर्दछ ।

(ड) लेखा परिक्षण

संस्थाको लेखा परिक्षण देहाय बमोजिम हुनेछ

१. संस्थाले नियुक्त गरेको लेखा परिक्षकबाट लेखा परिक्षण गराउनुपर्नेछ ।
२. आवश्यकताअनुसार गाउँपालिकाले पनि संस्थाको आम्दानी खर्चको लेखा परिक्षण गर्न सक्नेछ ।
३. संस्थाले आफ्नो वार्षिक लेखा परिक्षणको प्रतिवेदन सम्बन्धित वडा कार्यालय र गाउँपालिकामा समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।

९. विविध

- (क) यो कार्यविधि प्रचलित नेपालको ऐन, नियमहरूसँग बाझिएमा बुदाँहरु स्वतःखारेज हुनेछन् ।
- (ख) यो कार्यविधि कार्यान्वयनको क्रममा कुनै बाधा अड्चन आएमा गाउँपालिकाको निर्णयअनुसार फुकाइनेछ ।

अनुसूचि-१

..... टोल विकास संस्थाको विधान २०७५...
कालिका गाउँपालिका
वडा नं., रसुवा

प्रस्तावना :

स्थानिय रुपमा उपलब्ध श्रम, सीप र साधन तथा अवसरहरुलाई अधिकतम परिचालन गर्दै गाउँको सामाजिक तथा आर्थिक व्यवस्थालाई एकअर्काको परिपुरकको रुपमा विकसित गरी गरिबी न्युनिकरणका प्रयासमा ठोस योगदान पुऱ्याउने, सहभागितात्मक योजना तर्जुमा गर्ने तथा आफ्नो टोलको समग्र विकास गर्ने वातावरण गर्न टोल विकास संस्था स्थापना गरी संचालन गर्न वाञ्छनिय भएकोले यो विधान बनाइएको छ ।

१. प्रारम्भिक :

संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

- (क) यो विधान टोल विकास संस्थाको विधान हुनेछ ।
- (ख) यो संस्थाको नाम हुनेछ ।
- (ग) यो विधान टोल विकास संस्थाको साधारण सभाबाट स्वीकृत भएको मिति देखि लागु हुनेछ ।
- (घ) यस संस्थाको कार्यालय मा हुनेछ ।
- (ङ) यस संस्थाको सिमाना देहाय बमोजिम हुनेछ :
पुर्व पश्चिम
उत्तर दक्षिण

२. परिभाषा :

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस विधानमा :

१. “संस्था” भन्नाले टोल विकास संस्थालाई सम्झनुपर्छ ।
२. “विधान” भन्नाले टोल विकास संस्था को विधानलाई सम्झनुपर्छ ।
३. “साधारणसभा” भन्नाले संस्थाको साधारण सदस्यहरुको भेला सम्झनुपर्छ ।
४. “समिति” भन्नाले टोल विकास संस्थाको कार्यसमिति सम्झनुपर्छ ।
५. “वैठक” भन्नाले संस्थाको संयुक्त वा छट्टाछुट्टै बैठक सम्झनुपर्छ ।
६. “पदाधिकारी” भन्नाले कार्यसमितिका अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिव र सदस्यहरुलाई जनाउँछ ।

३. संगठित संस्था हुने :

- (क) संस्थाको आफ्नो छुट्टै छाप हुनेछ । साथै संस्थाले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट कार्य गर्न सक्नेछ ।
- (ख) संस्थाले चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपयोग गर्न सक्ने । तर संस्थाले आफ्नो अचल सम्पत्ति बिक्री गर्न भने पाउने छैन । संस्था बिगठन भए सो संस्थाको सम्पूर्ण चल अचल सम्पत्ति कालिका गाउँ पालिकामा हस्तान्तरण हुनेछ ।

४. संस्थाका उद्देश्यहरु :

संस्थाको संस्थागत, सामाजिक तथा आर्थिक विकासका लागि देहाय बमोजिम उद्देश्य हुनेछ :

- (क) टोल स्तरमा सक्षम र दिगो स्वायत्त संस्थाको विकास गर्ने
- (ख) टोलका व्यक्तिहरुको आयमा वृद्धि गर्ने कार्यक्रको संचालन गरी गरिबी न्यूनिकरणमा मद्दत पुऱ्याउने ।
- (ग) स्थानिय स्तरको विकास प्रक्रियालाई दिगो र आत्मनिर्भर बनाउन स्थानिय स्तरको समुदायको व्यक्तिहरुको क्षमता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनमा टेवा पुऱ्याउने ।
- (घ) संस्थालाई सहभागितात्मक योजनातर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रियामा सक्रिय सहभागि बनाउने ।
- (ङ) सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरु सँग समन्वय गरी आफ्नो टोलमा विभिन्न विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने गराउने ।

५. टोल विकास कार्य समितिको गठन

टोल विकास कार्य समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) गाउँपालिकाका बस्तिहरुको निश्चित भौगोलिक क्षेत्रभित्रका टोल तहमा रहेका घर परिवारका सदस्यहरुबाट टोल विकास संस्थाको गठन गरिनेछ ।
- (ख) पहिलो पटकका लागि टोल विकास संस्थाको व्यापक भेलाबाट अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिव र आवश्यकता अनुसारका सदस्यहरु रहेको एक टोल विकास कार्य समिति गठन हुनेछ । दोस्रो पटकको हकमा यस्तो कार्य समिति साधारण सभाको सर्वसम्मत वा सो नभएमा बहुमतबाट पुर्नगठन हुनेछ । टोल विकास संस्थाको कार्य समितिको अवधि २ वर्षको हुनेछ । एक पटक अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिव भएको व्याक्ति पुनः सोहि पदमा लगत्तै दुई वर्षको अवधि व्यतित नभई नियुक्त हुनेछैन । कार्य समितिमा कम्तिमा ५० प्रतिशत सदस्यहरु र अध्यक्ष वा सचिव वा कोषाध्यक्षहरु मध्ये कुनै एक जना अनिवार्य रुपमा महिला हुनुपर्ने ।
- (ग) टोल विकास संस्था गठन गर्दा सकेसम्म टोलको सम्पूर्ण घरधुरीलाई समेटनु पर्दछ । यदि सो सम्भव भए नभए कम्तीमा ८० प्रतिशत घरधुरी सहभागी गराई टोल विकास संस्था गठन गरिनेछ । टोल विकास संस्था मा सहभागी भएका सदस्यहरु मध्ये कम्तिमा ५० प्रतिशत महिला आवद्ध गराउनु पर्नेछ ।

६. संस्थाका कार्यहरु :

टोल विकास संस्थाका कार्यहरु देहाय बमोजिम हुनेछ :

१. प्रत्येक टोल स्तरमा सम्भव भएसम्म सबै घर परिवार सहभागी भएको टोल विकास संस्था गठन गर्ने ।
२. संस्थाका सदस्यहरुलाई उच्चमीशिलतामार्फत अग्रसर गराउने आवश्यक पहल गर्ने तथा सोहि बमोजिम कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।
३. टोलमा आइपरेका समस्याहरु समाधान गर्न एक अर्कामा भाइचारा सम्बन्ध कायम गरि सभ्य समाजको सिर्जना गर्ने ।
४. उपलब्ध श्रोतको समुचित परिचालन गर्दै टोलको समग्र बिकासको लागि टोल बिकाश योजना बनाउने ।
५. एच.आइ. बी। एड्स, अशिक्षा, अन्धविश्वास, बाल बिवाह ,बहु बिवाह जस्ता सामाजिक समस्याका बारेमा सम्पूर्ण टोल बिकास संस्थाका सदस्यहरुलाई चेतना अभिवृद्धि गर्ने।
६. आफ्नो क्षेत्रका विभिन्न सार्वजनिक स्थलमा वृक्षारोपन गर्ने ।
७. आफ्नो वडा तथा टोललाइ बातावरणमैत्री तथा बालमैत्री बनाउने बिबिध कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।
८. टोलको बसोबास गर्ने बासिन्दाका बिचमा भवन निर्माण मापदण्ड, सामाजिक सुरक्षाभता लगायतका सामाजिक सरोकारका बिषयहरुमा बिभिन्न चेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
९. बातावरणमैत्री स्थानीय शासनको सूचक हरूको टोलमा कार्यान्वयन गर्ने र गाउँपालिकालाइ सो सूचक कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्ने ।
१०. आफ्नो टोल बस्तीलाई नमुना बस्तीको रुपमा बिकास गर्न सहयोग गर्ने ।
११. हरितगाउँ सहर, उज्यालो शहर, सफा सहर र सम्पन्नतथा सभ्य सहर स्थापना अभियानमा सहयोग गर्ने ।
१२. आफ्नो क्षेत्रमा भवन संयिता तथा मापदण्डकोकार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने ।
१३. पूर्णसाक्षर, पूर्ण खोप, पूर्ण घटना दर्ता आदि अभियानमा सहयोग गर्ने ।
१४. टोलमा रहेका सार्वजनिक, पर्ति, एलानी आदि जग्गाको संरक्षणमा गाउँपालिका लाइ सहयोग गर्ने ।
१५. संस्थाको अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष तथा सचिवको चयन सर्वसहमतिमा वा सो नभए बहुमतमा गर्ने ।
१६. गाउँपालिकाको राजस्व परिचालनमा सहयोग गर्ने ।
१७. गाउँपालिकासंग भएको समझदारी अनुसारका अन्य कार्य गर्ने ।

७. सदस्यता

संस्थामा सदस्यता देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) यस विधानको उद्देश्य बमोजिम संस्था प्रति श्रद्धा र निष्ठा राखी विधानलाई स्वीकार गर्ने स्थानीय टोलबासि यस संस्थाको सदस्य हुनेछ,

(ख) सदस्यता बन्ने इच्छुक नयाँ टोलबासिलाई संस्थाले तोकेबमोजिम संस्थामा दरखास्त दिएमा सदस्यता प्राप्त गरिनेछ ।

८. सदस्यता नरहने :

देहायको अवस्थामा सदस्य रहने छैनन् :

(क) सदस्यको मृत्यु भएमा ।

(ख) सदस्यले दिएको सदस्यता परित्यागको लिखित निवेदन संस्थाले स्वीकृत गरेमा ।

तर संस्थाको निर्णयउपर चित नबुझेमा साधारण सभामा पेश गर्ने र साधारण सभाको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

(ग) सदस्यता शुल्क नतिरेको वा संस्थाको निर्णय पालन नगरेमा संस्थाले निर्णय गरि सम्पूर्ण सदस्यलाई जानकारी गराएमा ।

(घ) संस्थालाई हानी-नोक्सानी हुने कार्य गरेमा वा नैतिक पतन ,आर्थिक अनियमितता वा भ्रष्टाचार गरेको अभियोग प्रमाणित भई सजाय पाएको कारण देखाई संस्थाले सदस्यताबाट हटाउने निर्णय गरेमा ।

(ङ) नेपालको प्रचलित कानूनले निषेध गरेको कार्य गरेमा ।

९. संस्था गठन एवं कार्य संचालन विधि

संस्था गठन एवं कार्य संचालन विधि देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) निश्चित भौगोलिक क्षेत्रमा व्यक्तिहरुको सर्वसम्मत निर्णयबाट टोलको क्षेत्र निक्यौल गरेपछि त्यस टोलभित्र बसोबास गर्ने अधिकांश घर धनिहरुको उपस्थितिमा संस्था गठन गरिनेछ ।

(ख) टोल विकास संस्था गठन गर्न उपस्थित भएका व्यक्तिहरुले गरेको सर्वसम्मत निर्णयको आधारमा एक-एक जना अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव र अन्य घरधुरीहरु सदस्य हुने टोल विकास संस्थाको साधारण सभा गठन हुनेछ भने सोही साधारण सभाले अध्यक्ष, सचिव,कोषाध्यक्ष र सदस्यहरु रहने कम्तिमा ७ देखि बढिमा १५ जनाको कार्यसमिति चयन गर्नेछ ।

(ग) संस्थामा कम्तिमा ५० प्रतिशत महिला रहनेछन् । अध्यक्ष ,कोषाध्यक्ष र सचिव मध्ये कम्तिमा १ जना महिला हुनेछ ।

१०. संस्थाका पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार

संस्थाका पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकारदेहाय बमोजिम हुनेछन् :

(क) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१. संस्थाको नियमित बैठक बोलाउने ।

२. बैठकको अध्यक्षता गरि बैठक संचालन गर्ने ।

३. बैठकमा अनुशासनको पालन गर्न लगाउने र छलफलका विषयहरु टिपोट गर्ने वा गर्न लगाउने ।

४. छलफल हुदा सबैको विचार संकलन गर्ने र सर्वसम्मत निर्णय गर्न पहल गर्ने ।

५. निर्णयहरु लागु गर्ने र गर्न लगाउने ।

६. सचिव र कोषाध्यक्षलाई आवश्यकताअनुसार सहयोग पुऱ्याउने ।

७. संस्थाले आर्जन/प्राप्त गरेको नगद वा जिन्स सामानको सुरक्षाको प्रबन्ध मिलाउने ।

८. आवश्यक कार्यमा संस्थाको प्रतिनिधिहरु गर्ने गराउने ।

९. विशेष बैठकको आवश्यकता परेमा सबै सदस्यहरुको सहमतिमा बैठक बोलाउने ।

(ख) संस्थाको सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१. अध्यक्षको आदेश अनुशार बैठक बोलाउने ।

२. अध्यक्षको अनुपस्थितिमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने ।

३. एकतिहाई सदस्यलाई विशेष बैठकका लागि लिखत माग गरेमा विशेष बैठक बोलाउने ।

४. बैठक पुस्तिकामा उपस्थित गराउने ।

५. छलफलका प्रस्तावहरु संकलन गरि बैठकमा पेश गर्ने र बैठकको निर्णय प्माणित गराउने ।

६. संस्थाको क्रियाकलापका वारेमा सदस्यलाई जानकारी गराउने ।

७. तोकिएका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

(ग) संस्थाका कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१. संस्थाले गरेको आर्थिक कारोबारको लेखापरिक्षण गराउने

२. बैकमा संयुक्त रुपमा खाता संचालन गर्ने

३. अन्य सदस्यहरूसँग समन्वय राखी सहयोग लिनेदिने ।

४. संस्थाको नगद र जिन्सी सामानको जिम्मा लिई सुरक्षा गर्ने ।

(घ) संस्थाका सदस्यहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१. गाउँपालिकासँग भएको साभेदारीपत्रमा उल्लेखित सर्तअनुसार गर्नुपर्ने कामहरु गर्ने ।

२. संस्थाको हिसाव किताव चेक गर्ने ।

३. संस्थाका पदाधिकारीहरुले गरेका कामको मुल्याङ्कन नियमित रुपमा गर्ने ।

४. संस्था संचालनका लागी आवश्यकताअनुसार नीति बनाउन सहयोग गर्ने ।

५. बैठकमा उपस्थित भई प्रत्येक छलफलमा भाग लिने ।

११. साधरण सभाको गठन र कार्य प्रणाली

साधरण सभाको गठन र कार्य प्रणाली देहाय बमोजिम हुनेछ :

१. संस्थाको सम्पूर्ण सदस्यहरु रहेको एक साधरण सभा हुनेछ । साधरण सभाको बैठक वर्षको एक पटक बस्नुपर्नेछ । विशेष साधरण सभाको बैठक भने आवश्यकता अनुसार बसिनेछ ।

२. साधरण सभाको अध्यक्षता संस्थाको अध्यक्षले गर्नेछ । निजको अनुपस्थितिमा संस्थाको सचिव र निजको पनि अनुपस्थितिमा संस्थाको जेष्ठ सदस्यले गर्नेछ ।

३. साधरण सभा संस्थाको सर्वोच्च निकाय हुनेछ ।

१२. साधरण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार

साधरण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) संस्थाको साधरण सभाको सल्लाह प्राप्त गर्न उचित देखि पेश भएका विषयमा सल्लाह दिने ।

(ख) लेखापरिक्षक नियुक्ति गर्ने ।

(ग) संस्थाको लेखापरिक्षको प्रतिवेदन पारित गर्ने ।

(घ) कार्य समितिलाई अधिकार प्रत्यायोजना गर्ने ।

(ङ) कार्य समिति सम्वन्धमा भएका उजुरी पुनरावेदन सुन्ने र निर्णय दिने ।

(च) संस्थाको विधान संशोधन गर्ने ।

(छ) आवश्यकता अनुसार सल्लाहकारको मनोनयन गर्ने ।

(ज) संस्थाको वार्षिक कार्ययोजना स्वीकृत गर्ने ।

१३. आर्थिक व्यवस्था

(क) संस्थाको देहाय बमोजिम आर्थिक स्रोत हुनेछ ।

- सदस्यताबाट प्राप्त शुल्क ।
- सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाबाट प्राप्त हुने अनुदान ।
- संस्थाको क्रियाकलापको सिलसिलामा प्राप्त हुने आय वा पुरस्कार ।
- अन्य आम्दानि ।

(ख) प्रत्येक असार मसान्तमा लेखा तयार गरी परिक्षण पश्चात् विवरण साधरण सभामा प्रस्तुत गर्ने जिम्मेवारी संस्थाको हुनेछ ।

(ग) संस्थाको नाममा प्राप्त वा खरीद चल-अचल सम्पतिको परिचालन र प्रयोग तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१४. कार्यसमिति तथा पदाधिकारीको राजिनामा

(क) समितिका सदस्यहरुले आफ्नो पदबाट राजिनामा दिन चाहेमा अध्यक्ष समक्ष दिन सक्नेछन् ।

(ख) अध्यक्षले आफ्नो राजिनामा सचिव मार्फत संस्थाको बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछ र सो उपर संस्थाले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ ।

१५. कार्य समितिलाई अविश्वासको प्रस्ताव

कार्य समितिका अध्यक्ष एवं पदाधिकारीहरु उपर अविश्वास लागे यथोचित कारण देखाई संस्थाका ६०% सदस्यहरुले विशेष साधारणसभा राखी अविश्वासको प्रस्ताव पेश गर्न सक्नेछ । अविश्वासको प्रस्ताव उपर छलफल गरी हुने निर्णयमा बहुमतलाई भन्दा सर्वसम्मतलाई बढी जोड दिइनेछ ।

१६. विविध

(क) विधान संशोधन गर्नुपर्ने भएमा कार्य समितिले स्वीकृत गरेपछि साधरण सभामा पेश गरिनेछ । साधरण सभामा उपस्थित सदस्यहरुको दुईतिहाई बहुमतले विधान संशोधन हुनेछ ।

(ख) प्रचलित ऐन, नियमाहरूसँग बाभिएका बुँदाहरु हदसम्म स्वतः खारेज हुनेछ ।

अनुसूची - २

टोल विकास संस्था लाई गाउँ कार्यपालिका कार्यालयमा दर्ता गर्ने निवेदनको नमुना
मिति :.....

श्रीमान् प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत ज्यू,
कालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
धैवुड, रसुवा ।

विषय : टोल विकास संस्था दर्ता गर्ने सम्बन्धमा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा यस गाउँपालिकाको वडा नं.....कोटोलमा गठन गरिएको
..... टोल विकास संस्था लाई तहाँ गाउँपालिका
कार्यालयमा दर्ता गरिदिनुहुन सम्बन्धित वडाको सिफारिस र आवश्यक कागजात यसैसाथ संलग्न राखी अनुरोध गर्दछौं ।
यस टोल विकास संस्था को क्षेत्र निम्न उल्लेखित चार किल्लाभित्र सीमित रहनेछ ।

पूर्व सिमाना :..... पश्चिम सिमाना :.....

उत्तर सिमाना :..... दक्षिण सिमाना :.....

टोल विकास संस्था को नाम : ठेगाना : सम्पर्क नं. :

निवेदक : टोल विकास संस्थाका कार्यसमितिको विवरण

क्र.सं.	पद	नाम थर	ठेगाना	पेशा	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर

निवेदक : टोल विकास संस्थाका पदाधिकारी सहित साधारण सभा सदस्यहरुको विवरण

क्र.सं.	पद	नाम थर	ठेगाना	पेशा	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर

अनुसूची - ३

टोल विकास संस्था दर्ता गरी दिइने प्रमाण पत्रको नमुना

कालिका गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

धैवुङ, रसुवा

प्रदेश नं.३, नेपाल

प्रमाण-पत्र

कालिका गाउँपालिका वडा नं. स्थित टोलमा मिति मा गठन भएको
..... टोल विकास संस्थालाई यस कार्यालयमा मिति मा सूचीकृत गरी
यो प्रमाण-पत्र प्रदान गरिएको छ ।

आफ्नो टोल, वस्ती, समुदाय तथा गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधार, सुशासन लगायतका क्षेत्रमा
उल्लेखनीय सहभागीताको अपेक्षा गर्दै उत्तरोत्तर प्रगतीको हार्दिक शुभकामना छ ।

प्रमाण पत्र प्रदान गर्नेको

दस्तखत :

नाम, थर :

पद :

मिति :

नोट : यस संस्थाले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ४ महिनाभित्र सम्बन्धित वडा कार्यालय र गाउँपालिकामा लेखापरिक्षण
प्रतिवेदन र साधारण सभाको निर्णय अनिवार्य रुपमा बुझाउनु पर्नेछ । सोही आधारमा टोल विकास संस्था नविकरण भएको
मानिनेछ ।

प्रमाणीकरण मिति: २०७५/०९/२२

गाउँसभाबाट स्वीकृत मिति: २०७५/०९/१६

आज्ञाले,

मोहन कुमार श्रेष्ठ

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत